

Ornithologisch jaarverslag Texel 2007
Opnieuw lukte het de Vogelwerkgroep Texel binnen drie maanden na afloop van het jaar de volgende editie van het vogeljaarverslag uit te brengen. De Texelaars slagen er sinds 1997 in een jaarverslag samen te stellen dat nationale bekendheid heeft en zelfs een verzamelobject is. Deze vogelwerkgroep bestond in 2007 vijftienvijftig jaar en daarom werden er twee aparte artikelen aan het verslag toegevoegd. Eén daarvan is geschreven door Adriaan Dijkse over de geschiedenis en de ontwikkeling van de Texelse roofvogelstand en een kaart met toelichting van Bernard Spaans. Op die kaart komt – voor wie nog mocht twijfelen – zonnelklaar tot uitdrukking hoe bijzonder de ligging van het eiland is in het trekroetpatroon van vele vogelsoorten. Texel als het hart van een ster met stralen die over een goed deel van de wereld reiken. Er was ook in 2007 weer positief en minder positief nieuws. De vogelwerkgroep koos voor 2007 de Grauwe Vliegenvanger als de ‘soort van het jaar’. Niet heel Texel kon worden onderzocht, maar desondanks kwam men op een eilandbestand van 75-80 paren, tegen 110 paren in 1987. Een tweede soort is de Tapuit die zich met vierentwintig territoria in 2007 (in 2006 waren dat er twintig) op een laag niveau lijkt te stabiliseren. Voor de Blauwe Kiekendief en de Velduil vormt het eiland een landelijk bolwerk. Beide hadden in 2007 geen best jaar. Voor de Velduil kwam men op drie nesten, waarvan er eentje zeker mislukte en het resultaat van beide andere onbekend bleef. Met in 2007 slechts elf nesten, lijkt het erop dat het nu ook op Texel (snel) minder wordt met de Blauwe Kiekendief. In 2006 waren er nog achttien nesten van deze soort en in de twee jaren daarvoor eenentwintig. De gang van zaken is dus alarmerend en er vindt dan ook onderzoek plaats. Het is te hopen dat veranderingen in het duinbeheer gunstig uitpakken voor het behoud van de Blauwe Kiekendief op Texel. Als dat zo is, zal hier als ook elders

in Nederland de flexibiliteit opgebracht moeten worden af te stappen van beleidsdogma's ten aanzien van het beheer. Er is ook goed nieuws. De Huiszwaluw gaat het voor de wind en in 2007 kwamen negentig paren Dwergsterns tot broeden of deden ten minste een broedpoging. De Grote Sterns deden het minder. Nadat begin mei 2007 al 1280 exemplaren in De Petten kwamen slapen, kwamen er uiteindelijk slechts 337 paren tot broeden. In 2006 was dat aantal circa 1100. In de onmiddellijke nabijheid van De Petten is een proefkwekerij van zoutbestendige landbouwgewassen aangelegd. Deze activiteit geeft een zodanige onrust dat een kolonie van twintig paren Kluten werd verlaten. Je verstand staat er bij stil dat zoiets kan gebeuren! Onder auspiciën van Natuurmonumenten is het schelpenareaal in zowel De Petten als in het Waagejot aanzienlijk uitgebreid, zodat in beide terreinen in theorie de mogelijkheden gunstiger zijn voor broedende Kluten, sterns en plevieren, de soorten die voor veel vogelaars ‘Texels Roem’ vormen. Er is meer. Een met takken slepende Kleine Zilverreiger in De Geul zou erop kunnen duiden dat deze soort binnen afzienbare tijd aan de Texelse lijst van broedvogels kan worden toegevoegd. Het aantal broedparen van de Aalscholver passeerde de duizend en het maximumaantal Grauwe Ganzen per dag de tienduizend. Voorts was ook dit jaar er weer een keur van zeldzaamheden. In dit jaarverslag kregen deze veelal een foto mee. De zingende Veldleeuwrik van René Pop op de cover zet voor wat de kwaliteit van de foto's betreft de toon. Maar de fraaiste en meest ‘Texelse’ foto vond recensent die van Jankees Schwiebbe op de achterflap, die van een gezelschap van veertig boven de Mokbaai zwenkende Kluten. De foto daaronder van Eckard Boot is er eentje met een dramatische lading. Deze stelt een Lepelaar op de Schorren voor, staande op zijn verdrinken broedsel.

Opnieuw complimenten en proficiat met dit jubileumjaarverslag voor de Texelse vogelwerkgroep.

Vogelwerkgroep Texel (2008): Ornithologisch jaarverslag Texel 2007. 72 pagina's. Onder redactie van Vincent Stork. Met foto's en tabellen. Verkrijgbaar bij drie boekhandels in Den Burg op Texel en bij Ecomare op Texel tegen een bedrag van € 8,00. Ook te verkrijgen door overmaking van € 10,00 (inclusief verzendkosten) op girorekening 5312854 ten name van de Vogelwerkgroep Texel in Den Burg, onder vermelding van 'jaarverslag 2007' en naam en adres.

GLO

De broedkorf

Broedkorven zijn eigenlijk alleen manden voor eenden waarin zij kunnen broeden.

In eendekooien – waarvan er ooit circa duizend in bedrijf waren in ons land om eenden voor de bout te vangen – werden zij massaal gebruikt. Hun functie was om de lokstal van tamme eenden op peil te houden door broedplekken te bieden. Het zijn voornamelijk Wilde Eenden en soms

ook wel andere vogelsoorten die er gebruik van maken. Voor andere eende-soorten zijn zij kennelijk niet aantrekkelijk genoeg. De broedkorven worden meestal vervaardigd van gevlochten wilgetenen. Tot

voor kort was er nog geen handboek beschikbaar over de wijze waarop de diverse typen broedkorven gevlochten moeten worden. Vlechters en kooikers hebben de handen ineengeslagen en het resultaat is deze uitgave, die de nog aanwezige kennis vastlegt. Het doel ervan is niet alleen om dit unieke oud-Hollandse ambacht voor het nageslacht te bewaren, maar ook als stimulans om korven te gaan maken en te gebruiken.

De opzet van het boek 'De Broedkorf' is breder dan de titel doet vermoeden. In de historie van het vlechtwerk wordt ingegaan op prehistorische vangmethoden en de toepassing bij boerderijenbouw. Ook de relatie tussen vlechtwerk en eenden-

kooien wordt belicht. Het materiaal voor het maken van de korven, de techniek en de verschillende typen komen uitgebreid in beeld. Voor wie meer wil weten zijn een literatuurlijst en adressen met musea op vlechtwerkgebied toegevoegd. Klein maar fijn, dit belangwekkende boekje.

Corry Hansen & Désiré Karelse (eindredactie) (2007): De broedkorf. Gemaakt door mensen & gebruikt door eenden. Eendekooi Stichting, Nationaal Kenniscentrum Vlechters & Vereniging van Vlechters, IJsselstein/Noordwolde. 54 bladzijden. Gebrocheerd en gelijmd. 14,5 x 21 cm. ISBN: 978-90-9021856-4. Het boekje is te bestellen door het overmaken van € 12,00 (incl. verzendkosten) op postbankrekening nummer 8079535 ten name van Eendekooistichting, onder vermelding van 'Handboek broedkorf' en naam en adres.

DAJ

Angst voor de vogelgriep?

Het is – gelukkig – alweer een tijdje geleden dat het land werd opgeschrikt met preventieve maatregelen tegen het uitbreken van de vogelgriep. Al enkele malen moest het pluimvee worden opgeborgen in benauwde hokken. Ganzen die op boerenerven – zij het in gevangenschap – een relatieve vrijheid hadden gehad, moesten nu schuilen in hokken of op afgerasterde stukken gras bijeengedreven worden onder provisorisch uitgespannen stukken landbouwfolie. Mensen liepen met kapes voor de mond en wellicht dorsten sommigen zelfs de deur niet meer uit. Dankzij de enorme invloed van de media, met name ook de televisie, groeide de dreiging van vogelgriep verscheidene malen uit tot een mediahype. Met grote regelmaat hoorden wij dan ook over de radio de waarschuwend stem of zagen op de televisie het optreden van prof. dr. Ab Osterhaus. Steeds weer legde hij geduldig uit dat het niet ondenkbaar was dat het H7N7- of het H5N1-virus zodanig zou kunnen muteren dat het niet alleen voor vogels maar ook voor de mens gevaarlijk, ja mogelijk zelfs catastrofaal zou kunnen worden.

De enorme aandacht die het verschijnsel al bij de uitbraak Nederland in 2003 kreeg, bracht Leo van den Bergh ertoe de ontwikkelingen te gaan volgen en een soort dagboek over het verloop bij te houden. Onder het pseudoniem 'Spotvogel' schreef hij het boek 'De Pestvogels

van *Veerman*'. In deze publicatie volgt hij de ontwikkelingen en de maatregelen die in 2003-'06 werden genomen om erger te voorkomen, zeer kritisch. Spotvogel geeft ongezoeten zijn mening over de maatregelen die de toenmalige verantwoordelijke minister Veerman liet treffen en gaat in op de beruchte ruimingen van pluimvee. Als gevolg van de wijze van uitvoering nam de kans op verspreiding waarschijnlijk eerder toe dan dat die verminderd werd. Het boek is als een bundel columns met daarin veel humor geschreven. Een wat recentere boek over dit onderwerp is *'Vogelgriep – inzicht in plaats van angst'* geschreven door Fabien Perucca. De vertaling uit het Frans is van Gerdie Brongers. In dit boek wordt een overzicht gegeven van de gebeurtenissen nadat de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in 2005 groot alarm sloeg. De auteur beschrijft uitvoerig de maatregelen die overheden troffen ter voorkoming van een pandemie en hij gaat in op de rol van de media. Perucca stelt dat nooit eerder de discrepantie tussen gezaghebbende experts die de noodtoestand afkondigden en anderzijds de onverschilligheid en onwetendheid waarin de publieke opinie wordt gehouden, zo groot leken te zijn. De vragen zijn: Wie kan men vertrouwen? Wat is waar van de doemscenario's en wat is speculatief? Ophief om niets of is er echt iets aan de hand? Het laatste deel van dit boek is hoofdzakelijk gebaseerd op een uitgebreid interview met dr. Marik Cas-sard. Hij is arts en deskundig op het gebied van homeopathie, fytotherapie en psychotherapie en geeft onder andere adviezen voor een (alternatieve) leefwijze waarmee de risico's op besmettingen te voorkomen zouden zijn. Het boek is vooral bedoeld om duidelijkheid te verschaffen over de mechanismen achter griepepidemieën in plaats van angst aan te jagen.

Spotvogel (2006): De Pestvogels van Veerman – Kritische kanttekeningen bij de Vogelgriepbestrijding 2003-2006. 21 x 14 cm. 444 bladzijden. ISBN 90 517 943 55. Uitgeverij Gopher, Utrecht. Prijs: € 21,50.

Perucca, F. (2007): Vogelgriep – Inzicht in plaats van angst. 21 x 13,5 cm. 132 bladzijden. ISBN 978 90 202 4410 6. Uitgeverij Ankh-Hermes, Deventer. Prijs: € 14,50.

RAK

Voor reislustigen

In de inmiddels al wel bekend geworden reeks Crossbill Guides is een deel over de vogelrijke Hortobágy verschenen. In *'The Nature Guide to the Hortobágy and Tisza River Floodplain'* geeft Dirk Hilbers veel informatie over het gebied. Het boek is geschreven in het Engels. Na een beschrijving van geologie en de biotopen in het landschap en de cultuurgeschiedenis volgt een deel dat gaat over de flora, fauna (inclusief de specifieke avifauna), reptielen en zelfs insecten. Daarna volgt 'het praktische deel' met veel wandelingen en mogelijkheden voor (begeleide) excursies. Deze leiden gebruikers naar de poesta, visvijvercomplexen, etc., elk met hun specifieke vogels en planten. Achterin het boek zijn een aantal soortenlijsten opgenomen, waarbij behalve Engelse- en wetenschappelijke namen ook vertalingen in Duits en Nederlands zijn vermeld. Ook dit deel van de reeks is weer fraai uitgevoerd.

Wie na een reis naar Hongarije de smaak van het oosten te pakken heeft en nog verderop wil kan wellicht goed gebruikmaken van het eveneens in het Engels geschreven *'The Birds of Kazakhstan'*, geschreven door Arend Wassink en Gerard Oreel. Het boek begint met een korte algemene inleiding over de geologie, habitats, klimaat en trek. Het overgrote deel van het boek bestaat uit systematische beschrijvingen van de soorten en ondersoorten. Van elke soort is er informatie over status, habitat, verspreiding en trek. Ook is er per soort een staafdiagram waarmee de aanwezigheid in de loop van het jaar wordt aangegeven en er zijn verspreidingskaarten voor alle soorten. In één van de aanhangsels is een lijst van alle genoemde plaatsen en locaties opgenomen met daarbij de geografische coördinaten, zodat men deze op een kaart (of met behulp van een gps-systeem) gemakkelijk kan vinden. Het boek is een welkome aanvulling op de bestaande ornithologische literatuur over Kazachstan.

Wie al af en toe stilletjes droomt van een reis naar het verre Siberië kan zich goed laten inspireren door het boek *'In de greep van Siberische lemmingen'*, geschreven door Bart Ebbinge. Trouwe luisteraars van het radioprogramma

'Vroege Vogels' hebben de afgelopen jaren op zondagmorgen regelmatig de verslagen gehoord vanuit het onderzoeksgebied op het Taimyr-schiereiland, waar een groep onderzoekers in de jaren 2004-'06 onderzoek deed aan ganzenpopulaties in de broedtijd. Dit boek is gebaseerd op die radioverslagen en op de weblogs die werden bijgehouden. Ebbinge vertelt over de ervaringen die werden opgedaan bij het organiseren en uitvoeren van de expeditie naar het moeilijk bereikbare gebied met zijn barre klimaat. Hoewel Bart Ebbinge al ruim dertig jaar onderzoek doet aan ganzen, is dit beslist geen eenzijdig verhaal over alleen ganzen. Ook de vele andere soorten vogels, (zoog)dieren en planten trekken regelmatig zijn aandacht en voor een niet onbelangrijk deel is dit ook een boek over mensen. Reizen tot ver in Siberië in de eenentwintigste eeuw is geen sinecure, maar een reis – zelfs in het eigen vaderland – in de achttiende eeuw was zeker ook een hele onderneming. Carl Linnaeus maakte in het voorjaar van 1732 op 25-jarige leeftijd zo'n reis. Deze verliep door het noorden van het land tot aan de Noorse kust ten noorden van Bodø. Dan dwars door Lapland en Finland en dan via de Åland-archipel terug naar huis. In zijn dagboek 'Iter lapponicum', dat recent is door de KNNV Uitgeverij is uitgegeven onder de titel '*Reis door Lapland 1732*', hield hij een gedetailleerd verslag bij van planten, dieren en natuurverschijnselen die hij aantrof tijdens deze reis. Ook besteedde hij in zijn dagboek uitgebreid aandacht aan de leefwijze van de Samen, de nomadische bevolkingsgroepen die in het noorden van Scandinavië leven. De reis begon in Uppsala en hij reisde te paard, te voet of met een roeiboort gedurende vijf maanden. Comfortabel was de reis zeker niet altijd. Meer dan eens moest hij bijvoorbeeld een moerasachtig gebied te voet doorkruisen, soms met de laarzen volgelopen met steenkoud water omdat het ijs nog niet geheel gesmolten was. Vanzelfsprekend zijn er talloze beschrijvingen van planten en dieren, maar ook besteedde Linnaeus veel aandacht aan de samenhang. Vaak worden beschrijvingen gegeven van plantengemeenschappen en biotopen, maar ook van het gebruik van het land door de mens. Deze reis was

Linnaeus' eerste studiereis. Later volgden nog vier andere studiereizen naar andere regio's. Het dagboek van deze eerste studiereis werd pas een paar jaar na Linnaeus' dood (1778) voor het eerst uitgegeven; in Londen en in de Engelse taal. Deze Nederlandse uitgave is de eerste publicatie van het dagboek dat direct vanuit het Zweeds in het Nederlands is vertaald. De vertaler was Ger Meesters.

Hilbers, D. (2008): The Nature Guide to the Hortobágy and Tisza River Floodplain – Hungary. Crossbill Guides. 21 x 15 cm. 191 bladzijden. In het Engels. Kleurenfoto's en tekeningen. ISBN 978 90 5011 276 5. KNNV Uitgeverij, Utrecht. Prijs: € 21,95.

Wassink, A. & G.J. Oreel (2007): The Birds of Kazakhstan. 226,5 x 16,5. Gebonden. 288 bladzijden. Kleurenfoto's. Kaartjes en diagrammen. In het Engels. ISBN 978-90-811462-1-0. Arend Wassink, De Cocksdorp, Texel. Het boek is te bestellen bij de uitgeverij: A. Wassink, Postweg 64, 1795 JR De Cocksdorp, Texel, e-mail: arendwassink@texel.com. Prijs in Nederland: € 49,50, voor het buitenland: € 55,00. Zie voor meer informatie over het bestellen: <http://www.birdsofkazakhstan.com>.

Ebbinge, B. (2007): In de greep van Siberische lemmingen. 160 bladzijden. 21,5 x 13,5 cm. Tekeningen en foto's in zwartwit. ISBN 978 90 5011 267 3. KNNV Uitgeverij, Utrecht. Prijs: € 19,95.

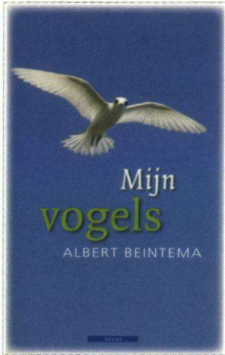
Linnaeus, C. (2007): Reis door Lapland 1732. 232 bladzijden. 21,5 x 13,5 cm. Met tekeningen in zwartwit door de auteur. ISBN 978 90 5011 250 5. KNNV Uitgeverij, Utrecht. Prijs: € 22,95. RAK

Vogels beleven

Albert Beintema kijkt vanaf zijn jeugd bewust en actief naar vogels. Nu al meer dan vijftig jaar. Jarenlang was hij als onderzoeker actief bij het Rijksinstituut voor Bos- en Natuuronderzoek, dat na fusies en een verzelfstandigingstraject tegenwoordig voortbestaat onder de naam Alterra. Dat vogels kijken deed Beintema zowel in zijn werk als in zijn vrije tijd, dus eigenlijk altijd. Wie zo intensief in de weer is met het beleven van de vogelwereld, komt aan niets anders meer toe. Gelukkig vond Beintema toch nog tijd '*Mijn vogels*' te schrijven, zodat wij zijn belevenissen kunnen volgen. Naar nogal uiteenlopende plekken op aarde, want zo kunnen wij hem volgen naar Schiermonnikoog – waar hij nog in de studietijd Bergeenden onderzocht – maar ook naar één van de meest afgelegen plekken ter

aarde: Tristan da Cunha, waar hij na het afronden van de studie samen met zijn vrouw voor twee jaar een gezamenlijk promotieonderzoek uitvoerde naar de interactie tussen zeevogels en vegetatie. Beintema is duidelijk geïnteresseerd in alle vogels. De inhoudsopgave van het boek toont danook een lange lijst van vogelnamen. Toch gaat het boek niet alleen over vogels. Het stukje 'Houtduif' bijvoorbeeld blijkt meer een recept voor

in de keuken te zijn. Een voorbeeld van (wat wrange) humor. Andere stukjes, die onder de naam van een vogel worden gepresenteerd zoals 'Grutto', gaan niet over het leven van de vogels zelf maar vooral

over de ervaringen van de onderzoeker. Het boek is goed leesbaar geschreven en levert een schat aan informatie op over vogels en vogelonderzoek. Voor mij is dit een boek in de categorie: 'op het nachtkastje'! In werkelijkheid heb ik daar nooit een boek liggen, maar als ik daar eens toe zou overgaan dan zou 'Mijn vogels' al snel daarvoor geselecteerd worden.

Er zijn mensen die vogels op een heel andere manier beleven dan de meeste vogelaars of onderzoekers zoals Albert Beintema. Dit zijn mensen die blijkbaar een heel speciaal extra zintuig hebben. In elk geval een speciale gave die hun in staat stelt vogels tot hen te laten spreken. Zij ervaren de natuur als leraar en gaan soms op zoek naar de vogel(soort) die hen het beste aanspreekt. Andrea Wansbury schreef over dit onderwerp het boek '*Vogels – Hemelse boodschappers*'. Ontegengesteld zijn er veel mensen die door vogels worden geïnspireerd in het leven. Zo zijn er mensen die een vogelnaam hebben meegekregen als voor- of achternaam en er zijn vogelaars die tot hun passie voor vogels gestimuleerd werden door hun naam (Vogel, Kievit, etcetera). Ook zijn er veel sporen van

vogelnamen en vogelgedrag terug te vinden in de taal, folklore en in de mythologie. Vogels beïnvloeden dus mensen. Of zij ook overbrengers van boodschappen zijn dat weet ik niet. Ik denk dat ik daarvoor de detectiemiddelen wel zal missen, want ik heb die ervaring niet. Hoe dan ook in dit boek staat veel over vogels en over eigenschappen die de mens ze heeft toegekend.

Beintema, A. (2007): Mijn vogels. 21 x 13,5 cm. 430 bladzijden. Enkele foto's in kleur. ISBN 978 90 450 0039 8. Atlas Uitgeverij, Amsterdam.

Prijs: € 19,50.

Wansbury, A. (2007): Vogels – Hemelse boodschappers. 21 x 13,5 cm. 187 bladzijden. ISBN 978 90 202 8479 9. Uitgeverij Ankh-Hermes, Deventer. Prijs: € 16,50.

RAK

